

Bottenplacering blev väckarklocka för Sollefteå

Förra årets bottenplacering i AT-rankningen blev en väckarklocka för Sollefteå sjukhus. Förstärkt introduktion och ökat stöd till primärjouren är ett par viktiga åtgärder.

– Närhet och dialog är centrala begrepp för ett litet sjukhus som Sollefteå. Nu försöker vi fånga upp de funderingar och problem som våra AT-läkare upplevt i ett tidigare skede, säger Joakim Olsson, studierektor inom medicinblocket.

Förra året fick medicinplaceringen mycket låga betyg av sjukhusets AT-läkare på samtliga centrala områden: introduktion, handledning och utbildning.

– Det var inte helt förvånande att vi skulle få låga betyg för medicinblocket eftersom vi under några år haft bekymmer med bemanning av både överläkar- och ST-tjänster. Tyvärr kan det gå ut över de AT-läkare som bemannar primärjouren i form av hög arbetsbelastning och att man inte upplever tillräckligt stöd från överläkarna, säger Joakim Olsson.

Inte heller 2010 års AT-rankning är någon upplyftande läsning med placering 63 av totalt 67 jämförda sjukhus.

Varje vakans får stor betydelse på ett sjukhus av Sollefteås storlek med endast sju överläkartjänster på medicinkliniken.

– Jag upplever ändå att vi är på rätt väg, trots att en del vakanser finns kvar, säger överläkare Milan Vosvrda, som fram till nyligen var verksamhetschef för allvården (medicin, kirurgi och ortopedi).

– Vi har fått klartecken under året från personalenheten för att öka andelen överläkarstafetter och vi har gjort organisationsförändringar i

vår bakjour, inte minst dagtid, så att överläkarna får mer tid att stödja våra AT-läkare, tillägger Joakim Olsson.

En del av AT-läkarnas kritik har handlat om att för stor del av arbetstiden förlagts till akuten. Men Michael Elfström, som under hösten börjat en tjänst som ST-läkare i anestesi efter 18 månaders AT vid sjukhuset, menar att det handlar om personlig läggning.

– För mig är det någonting positivt att ställas inför svårigheter i jobbet, medan det säkert går att hitta kollegor som upplever saken annorlunda. Det viktiga är att man aldrig känner sig utlämnad och det har jag inte upplevt under min tid i Sollefteå.

– En sak var jag tydlig med i valet av AT-tjänst – det fick inte bli en transportsträcka mellan grundutbildning och ST. I Sollefteå har jag fått en bra grund för att jobba självständigt och en bred inblick i många olika specialiteter.

Karolina Laxander är i slutfasen av sin förlängda AT-tjänst (24 månader) med placering vid röntgenkliniken. Därefter

»I Sollefteå har jag fått en bra grund för att jobba självständigt och en bred inblick i många olika specialiteter«, säger Michael Elfström, som i höst påbörjat ST i anestesi. Karolina Laxander har valt en förlängd AT-tjänstgöring vid Sollefteå sjukhus.

väntar en ST-tjänst på röntgen vid Hudiksvalls sjukhus.

– Det var ett medvetet val för mig att söka AT vid ett mindre sjukhus i norr och jag hade gärna fortsatt med ST här i Sollefteå om det hade funnits en passande tjänst. I stora drag är jag nöjd med min AT-tid, men handledningen kunde ha varit tydligare i början av tjänstgöringen, anser hon.

»... vi har gjort organisationsförändringar i vår bakjour, inte minst dagtid, så att överläkarna får mer tid att stödja våra AT-läkare.«

Joakim Olsson menar att det kan vara en omställning, kanske till och med en kulturkrock, för studenter från de större medicinska fakulteterna att komma till ett litet sjukhus som Sollefteå.

– Nu försöker vi styra upp våra AT-block genom en tydligare ordning för både handledarsamtal och utbildning. Vi har utökat inslaget av teori med en mix av undervisning via videolänk från Umeå och

Foto: Peter Hamberg

»Nu försöker vi fånga upp de funderingar och problem som våra AT-läkare upplevt«, säger överläkare Joakim Olsson.

ett mer omfattande program för internutbildning inom kirurgi, internmedicin och ortopedi. Varje vecka försöker vi också att samlas för knäckfallsföredrag, där vi belyser intressanta fall.

Sollefteå sjukhus har tidigare erbjudit fem AT-block per termin, men har under hösten utökat med ett sjätte block. På sikt är det nödvändigt att öka andelen AT-läkare som blir kvar som ST-läkare vid sjukhuset för att klara läkarförsörjningen.

– Vi har lyckats bra med utlandsrekrytering och överlag på sjukhuset har vi ganska goda resultat med att få AT-läkare att stanna kvar som ST-läkare. Men inom kirurgi och medicin har det varit svårare med ST-rekryteringen, säger Joakim Olsson, och tillägger att Sollefteå har väldigt svårt att rekrytera färdiga specialister från andra sjukhus.

Har bottenplaceringen i AT-rankningen 2009 minskat intresset för AT-tjänst i Sollefteå?

– Nej, det kan jag inte direkt säga. I våras misslyckades vi visserligen att rekrytera till ett av fem block, men det har hänt förut och nu under hösten har vi tillsatt samtliga sex tjänster.

Fredrik Mårtensson

HSAN:s ordförande slopar varningarna redan nu

Läkare och andra legitimerade yrkesutövare som blivit anmälda till HSAN kan under hösten få veta att de visserligen gjort ousäktliga fel men att de trots det slipper disciplinpåföljd. I alla fall om HSAN:s tre ordförande får som de vill.

Som Läkartidningen tidigare berättat upphör systemet med disciplinpåföljder, det vill säga varningar och erinringar, från årsskiftet, se LT nr 37/2010, sidan 2172. Men redan från och med nu driver HSAN:s tre ordförande linjen att inte dela ut några fler disciplinpåföljder.

HSAN:s generaldirektör Aud Sjökvist är en av dem som sitter ordförande i nämnden. Hon anser att det är disciplinpåföljdernas straffliknande karaktär som gör att det ur juridisk synvinkel är rimligt att låta lagändringen, med slopade disciplinpåföljder, slå igenom redan nu (se ruta).

Men även om den övriga nämnden inte opponerat sig hittills är det inte säkert att resten av nämnden i varje ärende kommer att följa sin ordförande. Dessutom finns det oklarheter i hur ett överklagande skulle tas emot av förvaltningsrätten.

– Jag är faktiskt inte 100 på vad de kommer att säga, säger Aud Sjökvist.

Hon menar att det skulle kunna finnas missnöjda patienter som vill att yrkesutövaren verkligen ska få en påföljd. Det kan faktiskt också finnas yrkesutövare som är missnöjda med att HSAN anser att de överhuvudtaget gjort fel och därför vill överklaga.

Aud Sjökvist

– Det skulle kunna bli så att förvaltningsrätten hävdar att det inte ens finns något att överklaga, men det kan också vara så att rätten återför ärendet till oss att pröva det igen.

Aud Sjökvist har varit mycket kritisk till den nya lagen (se LT nr 18/2009, sidorna 1286-7).

Hon säger att det nog finns de som kommer att uppfatta HSAN:s nya förfarande som en provokation, ett sätt att in i det sista obstruera.

– Men det här är inte politik, det är juridik!

Sara Gunnarsdotter

Därför prickar inte HSAN:

I samtliga beslut från den 17 september där HSAN anser att yrkesutövaren enligt gällande bestämmelser i lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område borde få en disciplinpåföljd finns följande förklaring till att HSAN ändå inte prickar vederbörande:

»Disciplinansvaret har i tidigare förarbeten och rättspraxis ansetts ha många likheter med straffansvaret. De straffrättsliga principerna för bevisvärdering och omröstning tillämpas därför i processen vid ansvarsnämnden (jfr bl.a.

prop. 1978/79:220 s. 33, RÅ 1990 ref. 64 och RÅ 1990 ref. 108 samt se 7 kap. 6 § LYHS jämfört med 29 kap. rättegångsbalken). Dessa omständigheter får avgörande betydelse när frågan om påföljd ska prövas. Enligt övergripande rättssäkerhetsprinciper ska nämligen som regel lagändringar i mildrande riktning i fråga om ansvar för den enskilde slå igenom så snart som möjligt. Mot den bakgrunden finner ansvarsnämnden att det här finns skäl att underlåta att ålägga disciplinpåföljd.»

»Fel i STAN-studie inte oredlighet«

Lunds universitets rektor friar de oredlighetsanklagade forskarna bakom den så kallade STAN-studien.

Därmed sätts punkt för en mer än tre år lång process som tog vid efter att Socialstyrelsen fått in en rad lex Maria-anmälningar om missade syrebristfall vid användning av STAN-tekniken för fosterövervakning. En oberoende granskare, utsedd av Lunds universitet där forskarna

är verksamma, fann systematiska avvikelser till STAN-teknikens fördel, vilket enligt honom starkt indikerade avsiktlig manipulation. Två sakkunniga som utsetts av Vetenskapsrådets expertgrupp för oredlighetsfrågor ansåg dock att felen sannolikt berodde på inkonsekvent klassificering.

Vetenskapsrådets expertgrupp bedömde senare att bristerna utgjorde oredlighet, då forskningsledaren tidigt fått

signaler om felaktigheter i databasen.

Rektor konstaterar att det har begåtts fel, men inte av sådan art att det ska betraktas som oredlighet. Skälet är att det rör sig om svårbedömda patientfall som kan klassificeras på olika sätt.

För att säkerställa kvaliteten i studiens resultat ska de ifrågasatta patientfallen nu analyseras igen. Resultatet ska skickas som en rättelse till Lancet, där studien publicerades 2001. ■

Arbetsbelastningen hög för distriktsläkare i Jämtland

Fyra av fem distriktsläkare i Jämtland anser att deras arbetsbelastning är så hög att patientsäkerheten och vårdkvaliteten hotas, enligt en enkätundersökning som Distriktsläkarförbundens lokalavdelning i Jämtland har gjort inom primärvården i Jämtland.

Enkätundersökningen gjordes via mejl till kliniskt verksamma distriktsläkare i Jämtland under juni–augusti. Svarsfrekvensen var runt 60 procent.

Över 80 procent av läkarna anser att de inte, eller delvis inte, har tillräckligt med tid för patienterna, trots att 50 procent av dem regelbundet jobbar över. ■

Forskning på kvalitetsdatabas får godkänt

För tre år sedan slog Datainspektionen ned på Centrum för miljörelaterad ohälsa och stress, CEOS, vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Man menade att den forskning som bedrevs där på kliniska patientdata saknade laglig grund eftersom det inte skett någon etikprövning innan materialet samlades in.

Efter att ha utrett ärendet kommer Centrala etikprövningsnämnden, CEPN, fram till att det faktum att man redan när man samlade in data påpekade att materialet kunde komma att användas för forskning inte innebär att databasen bör betraktas som en forskningsdatabas, eftersom data registrerats i kvalitetsäkringssystemet. Det viktiga, enligt CEPN, är att forskare som velat forska på materialet vänt sig till etikprövningsnämnden, som då beslutat ifall nytt samtycke skulle inhämtas. ■

Troende läkare avstår oftare från livs slutsbeslut

Läkare med stark religiös övertygelse är mindre benägna att fatta beslut om att inleda palliativ sedering eller beslut som kan förväntas leda till att döden inträffar snabbare, oavsett om det rör sig om en avsedd eller en enbart förutsedd effekt.

Det framgår av en enkätstudie, publicerad i Journal of Medical Ethics, där 3700 brittiska läkare medverkade. ■

Professor anklagas för grovt fusk

En tidigare professor vid KI, numera professor vid Göteborgs universitet, anklagas för grov vetenskaplig oredlighet. I flera arbeten har hon enligt Vetenskapsrådets oredlighetsgrupp lagt till data för att förstärka resultaten.

Anklagelserna gäller tre manus och en artikel som tillkom under den tid professorn var verksam vid Karolinska institutet, KI. Juniora forskare reagerade på att experimentdata som de inte kände igen lagts till i manusen. Vetenskapsrådets expertgrupp för frågor om oredlighet i forskning har nu kommit fram till att professorn förvanskat analysresultat, lagt till icke-dokumenterade data och fabricerat data. Dessutom – vilket bedöms som sär-

skilt allvarligt – ska professorn under utredningens gång ha producerat falska dokument för att dölja fusket.

Enligt Jan Stålhammar, rådsjurist vid Vetenskapsrådet, VR, och sekreterare i expertgruppen, är detta det grövsta fallet man haft på sitt bord. Det är också det mest omfattande ärendet, med hela 270 inlämnade bilagor.

– Hon har lämnat in väldigt mycket dokumentation till stöd för sin sak, men vi kan ändå inte se att det slår håll på vår uppfattning om vem som är ansvarig, säger Jan Stålhammar.

Att professorn vågat ta så stora risker som det innebär att ändra i manus tror Jan Stålhammar hör ihop med det klassiska beroendeförhål-

landet mellan handledare och doktorand.

– Som doktorand vill man få fram sin avhandling, fast inte till priset av material som man inte kan stå för.

Den utpekade professorn avvisar enligt VR:s utredning alla anklagelser och beskyller sina tidigare medarbetare för lögn och för att ha manipulerat data. Allt ska enligt henne bottna i en konflikt mellan henne och KI.

Göteborgs universitet och KI har gett professorn tre veckor på sig att yttra sig över kritiken. Därefter kommer det an på hennes nuvarande arbetsgivare, Göteborgs universitet, att ta ställning till om ärendet ska utredas vidare och till eventuella disciplinpåföljder.

Utöver de granskade arbetena har professorn publicerat flera tiotals arbeten under sin tid på KI. Där har rektor Harriet Wallberg-Henriks-son beslutat att inleda en granskning av övrig forskning som bedrivits under hennes ledning.

– Det handlar om så grova anklagelser att vi har en skyldighet att gå igenom den forskning som gjorts av den här forskargruppen. Framförallt kommer vi att titta på de arbeten där det varit doktorander inblandade, säger Harriet Wallberg-Henriks-son.

Michael Lövtrup

FRÅN LAKARTIDNINGEN.SE
En längre version finns att läsa på vår webbplats.

Läkare avvaktande till Socialstyrelsen

Socialstyrelsen bör bli mer handlingskraftig och utveckla sitt stöd till läkare, visar en färsk enkätundersökning. Framför allt psykiater behöver mer stöd från myndigheten. Högst förtroende har Socialstyrelsen hos specialistläkare anställda i chefsbefattning.

Behöver utveckla och bättre kommunicera stödet till läkare, enligt en färsk enkät.

Socialstyrelsen har låtit undersöka sin ställning hos läkare, i syfte att förbättra kommunikation och dialog med kåren. Bakgrunden är en undersökning från 2008 som visar att läkare, jämfört med andra målgrupper, hade lägre förtroende och en mindre positiv bild av Socialstyrelsen.

Cirka 1 500 läkare har besvarat den aktuella enkäten under juni–augusti i år. Svarefrekvensen är 60 procent, men med något lägre representation för psykiater och för Stockholms län och Region Skåne.

Tyngdpunkten i undersök-

ningen ligger på hur läkare uppfattar Socialstyrelsen och i vilken utsträckning myndigheten lever upp till läkares behov.

Drygt sex av tio läkare uppger att man känner till Socialstyrelsen ganska eller mycket bra. Totalt hade 89 procent varit i kontakt med Socialstyrelsen under det senaste året. Knappt hälften är uttalat positiva till myndigheten medan en dryg tredjedel varken är negativ eller positiv. Läkarnas syn på myndigheten

är något avvaktande i förhållande till den relativt höga kännedomen, kommenterar undersökningsföretaget Synovate resultaten.

Styrkor bedöms vara att Socialstyrelsen fyller en viktig roll i samhället och är saklig. Men myndigheten behöver »utveckla och bättre kommunicera sitt stöd« till läkarna. Ökad tillgänglighet och handlingskraft är andra förbättringsområden, sammanfattar undersökningsföretaget.

Socialstyrelsen får rådet att inrikta sig på chefer samt yngre läkare. Särskilt positivt inställda är specialistläkare i chefsbefattningar. Av dem har runt 75 procent stort eller mycket stort förtroende för Socialstyrelsen. Gruppen tar också del av Socialstyrelsens information i större utsträckning än övriga. Anställda inom privat verksamhet är också storkonsumenter av Socialstyrelsens information.

Läkare inom psykiatri har en mindre positiv bild av Socialstyrelsen än kollegorna inom somatisk vård. Endast hälften av läkarna inom psykiatri uppger sig ha ett stort förtroende för Socialstyrelsen. Många i denna grupp har ett stort behov av möjlighet att diskutera och påverka beslut från Socialstyrelsen (45 procent).

Somliga anser att myndighetens saktlighet brister. I den öppna svarsdelen luftas ett missnöje: »Hur kan man gå ut med något så orealistiskt som en nollvision för suicid inom slutenvården?« »Kommunicera innan braskande utspel, så att allmänhetens i allmänhet onyanserade uppfattning inte ytterligare förstärks.«

Marie Närlid

FRÅN LAKARTIDNINGEN.SE
En längre version finns att läsa på vår webbplats.

Norsk rättstoxikolog granskar Astrid Lindgren-ärendet

Socialstyrelsen har utsett norrmannen Jørg Mørland som sakkunnig granskare i ärendet med den dråpatalade narkosläkaren. Men försvaret vill att han ska bytas ut på grund av jäv.

I förra veckan meddelade Socialstyrelsen att Jørg Mørland, professor och chef för norska folkhälsoinstitutets division retts toksikologi og rusmiddelforskning, åtar sig uppdraget som sakkunnig granskare.

Narkosläkarens försvarsadvokat Björn Hurtig kräver dock att Jørg Mørland ska bytas ut på grund av jäv. Anledningen är en artikel från 2006 med sammanlagt över 30 författare, där både Jørg Mørland och obducenten Petra Råsten-Almqvist finns med. Året därpå var dessutom Jørg Mørland huvudopponent på en avhandling vid Linköpings universitet där chefen för Rättsmedicinalverket Johan Ahlner var en av handledarna.

Petra Råsten-Almqvist var den rättsmedicinare som obducerade den lilla flickan och som i sitt utlåtande skrev att »ur rättsmedicinskt perspektiv betraktas dock således dödsfallet som onaturligt, till följd av överdosering av annan person«. Johan Ahlner är specialist i klinisk farmakologi och chef för rättskemiska avdelningen på Rättsmedicinalverket i Linköping.

Narkosläkaren och försvarsadvokaten har varit kritiska mot såväl obducentens utlåtande som RMV:s hela hante-

ring av ärendet. Björn Hurtig säger att narkosläkaren blev »helt knäckt« när hon fick reda på att den som utsetts som sakkunnig av Socialstyrelsen har haft samröre med två av de centrala personerna i processen.

Eftersom narkosläkaren inte räknas som part i målet i förhållande till Rättsliga rådet har hennes advokat bett att åklagaren Peter Claeson ska vidarebefordra en skrivelse till Rättsliga rådet. Peter Claeson bekräftar att han tänker sända in handlingen till Rättsliga rådet.

Peter Claeson själv har emellertid inga synpunkter på Jørg Mørlands kontakter med de svenska rättmedicinerna.

– Det ankommer inte på mig att ha det, säger Peter Claeson och fortsätter:

»Varför har man inte utsett ett vetenskapligt råd som är specialiserad på ... tiopental som det här gäller?«

Björn Hurtig, försvarsadvokat

Björn Hurtig menar att om Rättsliga rådet hade sökt utanför

Norden hade det gått att hitta en fristående expert. Dessutom är han kritisk till att Jørg Mørland främst har ägnat sig åt alkoholfrågor i sin forskning.

– Varför har man inte utsett ett vetenskapligt råd som är specialiserad på barbitura-

Jørg Mørland har utsetts som sakkunnig. Försvaret motsätter sig dock tillsättningen och åberopar jäv.

ter, specialiserad på tiopental som det här gäller? säger Björn Hurtig.

Rättsliga rådets föredragande i rättmedicinska ärenden, Robert Grundin, som var den som hade till uppgift att hitta en sakkunnig för uppdraget, säger att Rättsliga rådet känner till Jørg Mørlands kopplingar till Petra Råsten-Almqvist och Johan Ahlner men att man inte ser något hinder att anlita Jørg Mørland för uppdraget.

– Vi har begrundat alla aspekter, och något jäv är det inte frågan om, säger Robert Grundin.

Han menar att det hela är ett missförstånd.

– Det här kommer att utgöra en del av underlaget i ett brottmål, och jäv enligt rättegångsbalken är en helt annan sak än i vetenskapliga sammanhang.

Om jävsfrågan trots allt kommer att prövas görs det i domstolen i samband med förhandlingarna i målet.

Enligt Socialstyrelsen har Jørg Mørland till i slutet på januari på sig att göra sin granskning. Både Peter Claeson och Björn Hurtig är överens om att det är olyckligt att det nu drar ut på tiden ytterligare.

– I slutet av januari har min klient varit misstänkt för dråp i snart två år! Hon har inte fått vara på sin arbetsplats under den tiden. Staten har sedan häktningen inte fått fram någonting som stärker misstanken. Normalt skulle detta ha lett till ett nedlagt åtal! säger Björn Hurtig.

Sara Gunnardotter

FRÅN LAKARTIDNINGEN.SE
Läs mer på vår webbplats.

Landstingsvalet 2010: SD ökar kraftigt – sjukvårdspartierna tappar

Sverigedemokraterna (SD) fyrfaldigar sina landstingsmandat och kommer in i fullmäktige i ytterligare 12 landsting, enligt det preliminära resultatet på valnatten. Därmed sitter SD i alla landsting utom fem.

Sjukvårdspartiet Västra Götaland ökar från 6 till 7 mandat. Det är det enda sjukvårdspartiet som ser ut att gå fram. Av sjukvårdspartierna minskar Sjukvårdspartiet Gävleborg från 5 till 4 mandat. Vrinnevilistan i Östergötland minskar från 12 till 8 mandat, Sjukvårdspartiet Västmanland tappar alla sina 4 mandat och Sjukvårdspartiet i Värmland minskar från 6 till 5 mandat.

Dalarnas sjukvårdsparti ligger kvar på 3, Norrbottens sjukvårdsparti ligger kvar på 13 mandat och Sjukvårdspartiet Västernorrland ligger kvar på 6 mandat. ■

TABELL Antal SD-mandat i landstingsfullmäktige.

Område	2010*	2006
Blekinge	5	3
Dalarna	4	0
Gävleborg	4	0
Halland	3	0
Jämtland	0	0
Jönköping	4	0
Kalmar	3	0
Kronoberg	2	0
Norrbotten	0	0
Skåne	14	10
Stockholm	0	0
Södermanland	4	0
Uppsala	3	0
Värmland	3	0
Västerbotten	0	0
Västernorrland	0	0
Västmanland	4	0
Västra Götaland	7	0
Örebro	3	3
Östergötland	4	0

* Preliminär mandatfördelning per landsting, valnatten.
Källa: <http://www.val.se>